

ANDTcoach i Västerås stad åren 2015-2017

Servicepartner
721 87 Västerås
021-39 00 00 • www.vasteras.se

Öjemalm, Karolina
021-391470 • Karolina.Ojemalm@vasteras.se

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	3
Summary	3
1. Bakgrund	4
2. Syfte	4
2.1. Mål och delmål.....	4
3. Metod.....	5
3.1. Utvärdering av projektet	5
4. Resultat	7
4.1. Ungdomars användning av ANDT i Västmanland.....	7
4.2. Utvärdering av projektet	7
5. Diskussion	11
5.1. Metoddiskussion	11
5.2. Resultatdiskussion.....	11
6. Slutsatser.....	12
Kontakt.....	12
Bilagor	12
Referenser.....	12

Sammanfattning

ANDT-coachprojektet (ANDT=Alkohol, Narkotika, Dopning och Tobak) har genomförts av Förebyggarcentrum, Västerås stad, under åren 2015 till 2017. Projektgruppen (Ammi Karlsson Pye, Mariana Hede och Jens Vennerström) har kommit fram till ett utbildningskoncept som varit väldigt lyckat. Samtliga mål och delmål har varit uppfyllda före utsatt tid. Totalt har 350 ANDT-coacher utbildats under projektets år. Framgångsfaktorerna har varit att utbildningen bygger på delaktighet från deltagarna, är interaktiv, bygger på den senaste forskningen samt att den utförts av förebyggande, behandlande och polisiära verksamheter. För att kunna sprida och implementera metoden har projektgruppen tagit fram en ANDT-coachmanual som andra kommuner kan använda sig utav.

Utvärderingen av projektet visar att ANDT-coachernas självskattade kunskap i ANDT har höjts för samtliga preparat efter utbildningen. Samtliga ANDT-coacher som medverkat i utvärderingen anser att de fått ett ökat mod efter utbildningen och de känner sig tryggare att handla i frågan. De vågar luta sig på fakta kring ANDT och vågar bemöta de liberaliseringsargument som finns gällande cannabis.

Summary

Förebyggarcentrum at Västerås city council have during 2015 – 2017 implemented the ANDT-coach project (ANDT = Alcohol, Narcotics, Doping and Tobacco). The project group (Ammi Karlsson Pye, Mariana Hede och Jens Vennerström) has designed a training module which has been very successful. All the project objectives and intermediate objectives that were set up have been met ahead of expected schedule. In total, 350 ANDT-coaches have received training during 2015-2017. The projects key's to success have been that the training has been carried out by preventative and also in collaboration with the police. Furthermore the training has been based on input from participants, it is interactive and based on recent research. In order to spread the knowledge of the approach so it can be implemented by other councils, the project group has developed an ANDT-coach manual.

The evaluation of the project and the self-assessment done by the ANDT-coaches show that the knowledge of ANDT substances has increased after the training. All ANDT-coaches participating in the evaluation have stated that they have more courage and feel more comfortable dealing with issues relating to ANDT after they have received training as they have more facts and knowledge to use when standing up to liberalization arguments surrounding cannabis for example.

1. Bakgrund

ANDT-coachprojektet har drivits som ett treårigt projekt som syftar till att minska användandet av alkohol, narkotika, dopning och tobak (ANDT) bland unga i Västerås. Projektet har drivits av Förebyggarcentrum, Västerås stad. Professioner som arbetar med barn och unga har uttryckt ett behov av att öka sin kunskap gällande ANDT och projektet utvecklades efter detta behov. De behövde både kunskap om ANDT, trygghet i hur de ska agera vid misstanke om att en ungdom använder ANDT och öka sin handlingsbenägenhet vid denna misstanke. Projektgruppen ville med projektet stärka professioners kunskap i ANDT så att de skulle kunna känna trygghet i sitt arbete. I utbildningen ingår bland annat specifik kunskap inom ANDT:s fyra områden, preparatkunskap, statistik, presentationsteknik, argumentationsteknik, reflektion, verkningsfull prevention och kritisk kunskapssökning. Ett stort fokus är att säkerställa att varje ANDT-coach sprider sin nyvunna kunskap i sin verksamhet

2. Syfte

Projektets syfte har varit att minska barns och ungdomars konsumtion av ANDT i Västerås genom att utbilda ANDT-coacher och utveckla metoden för att få spridning och fördjupning. Syftet med projektet har även varit att ta fram en manual som gör att metoden kan appliceras i andra kommuner. Metoden ger ett djup och en helhet hos professionella, civilsamhället och beslutsfattare.

2.1. Mål och delmål

Projektets huvudmål har varit att utveckla, implementera, utvärdera och sprida ANDT-coachmetoden.

Projektet har haft fyra delmål:

1. Utbilda 80 ANDT-coacher inom den offentliga sektorn
Delmålet ska ha varit uppnått till den 31 december 2015
2. Utbilda 40 ANDT-coacher inom civilsamhället
Delmålet ska ha varit uppnått till den 31 december 2016
3. Utbilda 20 ANDT-coacher inom nämnder, förvaltningar och stadsledning
Delmålet ska ha varit uppnått till den 1 september 2017
4. Sprida metoden och ge stöd vid implementering i andra kommuner
Delmålet ska ha varit uppnått till den 31 december 2017

3. Metod

Projektgruppen arbetade med initieringsfasen i ett år och kom då fram till ett utbildningskoncept som har fungerat mycket bra under projektets år. I initieringsfasen beslutades det att utbildningen ska genomföras på två sammanhängande dagar och att det endast ska vara 18 deltagare per utbildningstillfälle, på grund av "social loafing". Metoden i ANDT-coachutbildningen bygger på delaktighet från deltagarna, är interaktiv och baseras helt på senaste forskningen. Under utbildningen ges det utrymme för personligt tyckande och känslor i diskussionerna men utbildarna återkommer hela tiden att det är den senaste forskningen som deltagarna ska förmedla som ANDT-coach. Deltagargrupperna har så långt som möjligt varit blandade med deltagare från olika verksamheter för att de ska skapa relationer med varandra och eventuellt hitta parter som de kan samverka med. Utbildningarna har utförts av förebyggande, behandlande och polisiära verksamheter. Syftet till detta är att deltagarna ska få en helhetsbild och fördjupad kunskap kring ANDT. Projektet bygger på ett underifrånperspektiv och tanken är att intresset för utbildningen ska spridas bland anställda i Västerås stad, vilket det har gjort. För att uppnå projektets fyra delmål har projektgruppen valt att fokusera på ett delmål per år, förutom de två sista delmålen som de fokuserat på under år 2017. Projektgruppen har marknadsfört utbildningen intern i Västerås stad för att uppnå delmål 1. Intresset för utbildningen har spridit sig intern i Västerås stad och utbildningarna har varit fullsatta varje utbildningstillfälle. För att uppnå delmål 2 har projektgruppen träffat olika organisationer inom civilsamhället och fört diskussion om hur de på bästa sätt kan anpassa utbildningsupplägget så att fler från civilsamhället kunde medverka på utbildningarna. Projektgruppen har även erbjudit riktade utbildningar till civilsamhället. Projektgruppen har på de utbildningar som riktat sig till politiker och beslutsfattare valt att fokusera extra på att visa den socioekonomiska vinsten av ett strukturerat förebyggande ANDT-arbete.

3.1. Utvärdering av projektet

Projektet har utvärderats med en före-efter design. Utvärderingen har haft fyra olika målgrupper: projektgruppen (projektledare från Förebyggarcentrum, Länsstyrelsen, polisen och behandlande verksamhet), tjänstemän som arbetar med ANDT-frågor i Västerås stad, ANDT-coacher och enhetschefer inom områdena skola, fritidsgård, familjecentrum och arbetsmarknad. Utvärderingen inleddes år 2014 för att få en nulägesbeskrivning av ANDT-arbetet i Västerås stad. Under år 2014 genomfördes flera fokusgruppsintervjuer med utvärderingens målgrupp och en enkätundersökning till enhetschefer i Västerås stad. Utvärderingen har sedan fortsatt år 2017 med samma målgrupp för att undersöka hur målgrupperna har upplevt projektet. Projektets målgrupper har under hösten 2017 intervjuats och det var totalt 15 personer som blev intervjuade. En enkätundersökning har även skickats ut till samtliga enhetschefer som har minst

2018-01-10

en ANDT-coach anställd. Det var 17 enhetschefer som besvarade enkätundersökningen.

Eftersom utvärderingen genomförts i uppstarten och avslutsfasen av projektet har det varit för tidigt att märka projektets större effekter. Utvärderingen har däremot kunnat ge en indikation om vilka effekter som verksamheterna har märkt av efter att medarbetare utbildats till ANDT-coacher. Utvärderingen har genomförts med kvantitativ metod, genom enkätundersökning och kvalitativ metod, genom fokusgruppsintervjuer och enskilda intervjuer. Alla ANDT-coacher har även svarat på en enkätundersökning innan och efter utbildningen för se om deltagarna fått en kunskapsökning.

4. Resultat

Det är 350 ANDT-coacher som har utbildats under projektets samtliga år. Det är betydligt fler än vad som var målsättningen med projektet, att utbilda 140 ANDT-coacher. Av de 350 utbildade personerna kommer 212 från offentlig förvaltning, 44 från civilsamhället, 88 från andra län och 6 personer från externa organisationer. Det är 12 beslutsfattare som gått hela ANDT-coachutbildningen och 16 politiker och beslutsfattare har på begäran fått en specialutbildning, i form av en kortversion av ANDT-coachutbildningen.

Projektets huvudmål har varit att utveckla, implementera, utvärdera och sprida ANDT-coachmetoden. Projektets huvudmål och delmål har uppnåtts på utsatt tid. Två gånger per år har projektgruppen genomfört återträffar med alla ANDT-coacher, kallade booster. Varje booster har haft ett tema och på alla träffar har projektgruppen tagit in en extern föreläsare. Under projekttiden har två nya nätverk bildats, ANDT i undervisningen och lokala områdescoacher.

Länsstyrelsen i Västmanland har tillsammans med Förebyggarcentrum genomfört extra ANDT-coachutbildningar till personal som arbetar på HVB-hem för ensamkommande barn och unga i Västerås och andra kommuner. Utbildningarna har genomförts på grund av att HVB-hemmen efterfrågat en riktad utbildning till deras personal.

Projektgruppen har skapat en ANDT-coachmanual för att kunna sprida och implementera metoden i andra kommuner. Länsstyrelsen och Förebyggarcentrum, Västerås stad, har märkt av ett stort intresse för ANDT-coachutbildningen i andra kommuner i Sverige. Gävleborg, Sörmland, Dalarna har genomfört ANDT-coachutbildningen i egen regi efter den manual som Förebyggarcentrum tagit fram. Andra län har även visat intresse för att få ta del av utbildningen.

4.1. Ungdomars användning av ANDT i Västmanland

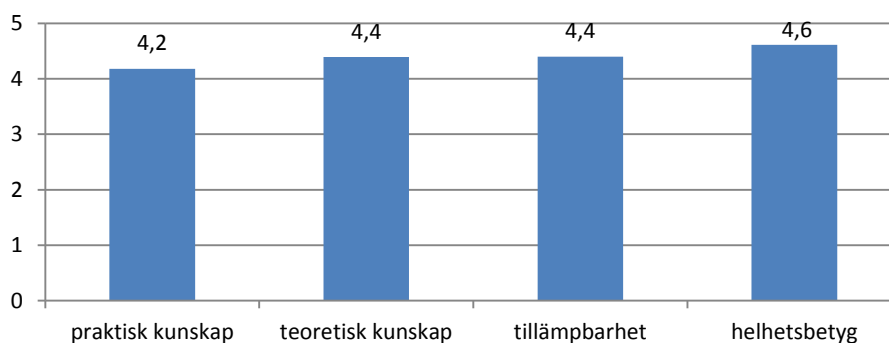
Undersökningen Liv och hälsa ung som genomförs av Region Västmanland visar att användandet av alkohol för ungdomar i årskurs 9 och på gymnasiet har minskat mellan åren 2014 och 2017. Undersökningen visar att det är för tjejer på gymnasiet som den största förbättringen skett. Mellan åren 2014 och 2017 har 24 procent färre tjejer aldrig druckit så mycket alkohol att de känt sig berusade.

4.2. Utvärdering av projektet

Alla ANDT-coacher har på utbildningstillfället fått svara på en enkätundersökning före och en efter utbildningen. Deltagarna har fått svara på vad de tycker om utbildningen och fått genomföra en självskattning av vilken kunskapsnivå de har

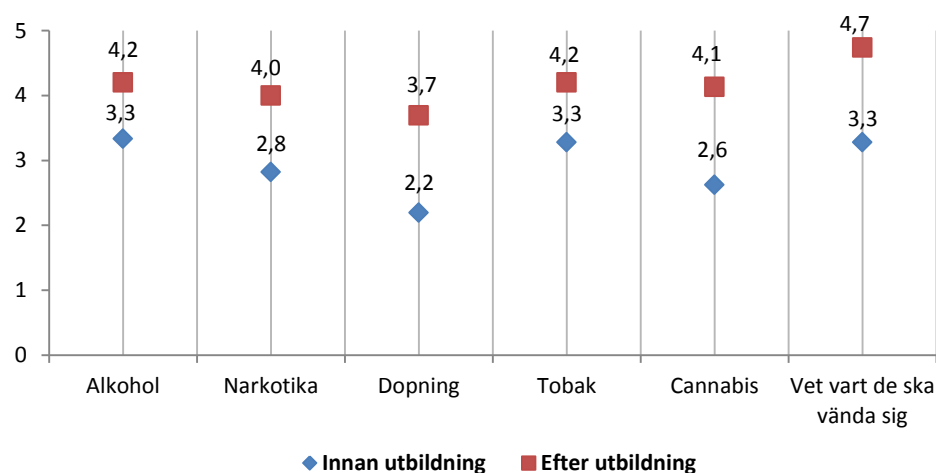
gällande ANDT och om de vet vart de ska vända sig om de behöver hjälp med ANDT. Svaren har kunnat användas för att se om utbildningen lett till en kunskapshöjning. Coacherna har tillsammans gett utbildningen betyget 4,6 (på en femgradig skala), se tabell 1.

Tabell 1. ANDT-coachernas betyg för utbildningens olika delar, medelvärde för alla coacher på en femgradig skala

ANDT-coachernas självskattade kunskap har efter utbildningen höjts för samtliga preparat. Deltagarnas kunskap avseende dopning och cannabis har höjts mest, med 1,5 enheter, se tabell 2.

Tabell 2. ANDT-coachernas kunskapsökning efter utbildningen, medelvärde för alla coacher på en femgradig skala

Projektet har även utvärderats med hjälp av flertalet intervjuer och enkätundersökningar. De coacher som har blivit intervjuade anser att de fått en väsentlig kunskapshöjning för samtliga av preparaten. Coacherna som deltog på intervjun anser att de lärt sig mest om cannabis på utbildningstillfället, vilket även resultatet från coachernas självskattning visar (se tabell 2). Coacherna anser att

2018-01-10

det är en styrka att utbildarna gick igenom den senaste forskningen inom ANDT eftersom att det kommer ny forskning hela tiden. Samtliga ANDT-coacher som deltog på intervjun har även fått ett ökat mod efter utbildningen och de känner sig tryggare att handla i frågan. De vågar luta sig på fakta kring ANDT och vågar bemöta de liberaliseringsargument som finns gällande cannabis. De har kunnat ta en diskussion med kollegor eller ungdomar som de möter i sitt arbete. Coacherna har även spridit information om ANDT till sina kollegor och de upplever att flera av sina kollegor har fått en ökad källkritik kring cannabis. Flera intervjupersoner anser att ANDT har fått ett större fokus på arbetsplatsen och frågan har blivit mer prioriterad. En ANDT-coach sa på intervjun:

” Tack vare att vi har coacher har frågan kommit upp på bordet. Vi har aktualiserat diskussionerna”.

Utvärderingen visar att ANDT-coacherna har kunnat användas som Förebyggarcentrums förlängda arm. När Förebyggarcentrum har fått en förfrågan från en verksamhet att hjälpa till med deras ANDT-arbete har de kunnat ta hjälp av en ANDT-coach istället. Förebyggarcentrum försöker att sammankoppla verksamheter som har ANDT-coacher så att de kan samverka med varandra, för att få mer kraft i arbetet. Förebyggarcentrum upplever även att de har lättare att få kontakt med verksamheter i Västerås stad efter att ANDT-coacher utbildats. Coacherna som deltog på intervjun anser att utbildningens framgångsfaktor har varit att utbildningen kunnat spridas till så pass många personer att det blivit en kraft i sig. En intervjuperson sa på intervjun:

”Vi har gemensamt fått en tyngd i arbetet med ANDT. Vi är en kraft eftersom vi är så pass många coacher idag. Vi kan hjälpa varandra och även sprida goda exempel till varandra”.

De enhetschefer som deltagit på intervjuerna anser att deras personal som gått utbildningen fått en väsentlig kunskaphöjning efter utbildningen och att den kunskapen även har spridits till andra medarbetare. Enhetscheferna har redan sett vissa effekter efter att personalen utbildats till ANDT-coacher. Det är ett större fokus på ANDT på arbetsplatsen. Coachernas kunskap har kunnat spridas till betydligt många fler i och med att de haft i sitt uppdrag att föras vidare sin kompetens. Enhetscheferna uppger att deras personal arbetar på olika sätt som ANDT-coacher. En del coacher arbetar med att sprida kunskapen vidare till sina kollegor och andra arbetar med ANDT i undervisningen eller håller informationsträffar för föräldrar och ungdomar inom idrotten. En enhetschef sa på intervjun:

”Med sin kompetenshöjning och ökad medvetenhet bidrar coachen i hög grad till att se symtom tidigare på missbruk, agera tidigare vid misstanke och kunna ta

diskussioner med ungdomar och vuxna som har en liberal syn på narkotika, de har argument och är trygga i de diskussionerna”.

5. Diskussion

5.1. Metoddiskussion

Projektet bygger på ett underifrånperspektiv och därför har projektgruppen valt att utbilda coacher i de verksamheter där det funnits ett intresse för utbildningen. Det finns därför grund- och gymnasieskolor i Västerås som inte har en ANDT-coach och det är något som flera intervjupersoner ansett är en nackdel. Det optimala hade varit om det fanns minst en coach per skola/fritidsgård/familjecentrum. Intervjupersonerna anser att det är bra om det finns en spridning av ANDT-coacher i olika verksamheter. Inom skolan är det bra om både lärare och skolsköterskor blir utbildade till ANDT-coach. Skolsköterskor är en bra målgrupp att utbilda eftersom de har ANDT-uppdraget i sin tjänst och har oftast tid att arbeta med frågan och kan därför hjälpa till att få en struktur på ANDT-arbetet på skolan. Flera intervjupersoner anser att det hade varit bra om det fanns konkreta tips som lärare kan använda sig utav när de tar upp ANDT i undervisningen, som nu är framtaget.

En av projektets styrkor har varit att utbildningen kunnat spridas till så pass många olika verksamheter. En ANDT-coach sa på intervjun:

”Det var roligt att vi var från olika verksamheter och arbetsplatser. Vi har olika kunskapslägen och det blir spännande diskussioner då. Man hittar även kontaktytor och knyter kontakter med som är användbart efter utbildningen”.

ANDT-coacherna har som krav på sig att sprida sin kunskap vidare till sina kollegor. Det ökar möjligheten att så många som möjligt får ta del av ANDT-coachernas kunskap. Flera intervjupersoner anser att en av de viktigaste delarna i utbildningen har varit rollspel där coacherna får öva på att argumentera och bemöta de liberaliseringsargument som finns gällande framförallt cannabis. Förebyggarcentrum, Västerås stad, har genomfört ANDT-coachutbildningen tillsammans med polisiär- och behandlande verksamhet. Samverkan mellan parterna har fungerat väldigt bra. Den behandlande verksamhetens uppdrag har i och med utbildningen kunnat tydliggöras och de upplever att fler verksamheter vet hur de ska komma i kontakt med dem.

5.2. Resultatdiskussion

ANDT-frågan har fått mer kraft och tydlighet i Västerås stad i och med projektet. Parallellt med projektet har en handlingsplan och policy för Västerås stads arbetet med ANDT antagits av Kommsunstyrelsen år 2017 vilket har gett genomslagskraft ute i verksamheterna. Arbetet med ANDT ses som en del av kommunens arbete med social hållbarhet. I handlingsplanen finns det angivet att minst 30 ANDT-coacher ska utbildas per år för att kunna uppnå ett av målområdena, antalet

2018-01-10

vuxna samt barn som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av ANDT ska succesivt minska.

Andra län i Sverige har visat ett intresse för att få ta del av metoden. Även Länsstyrelsen har märkt av att det finns ett intresse i andra län för metoden. Västmanlands län och Östergötlands län har därför ansökt om projektmedel från Folkhälsomyndigheten för att tillsammans med forskare kunna se effekter av metoden och förhoppningen är att få ANDT-coachmetoden evidensbaserad.

Ett av projektets målsättningar har varit att ta fram en manual för hur utbildningen ska genomföras och implementeras. Manualen är framtagen av Förebyggarcentrum och den har redan spridits till andra län. Flera kommuner har i egen regi genomfört utbildningar. Manualen kommer framöver att spridas till fler kommuner i Sverige.

6. Slutsatser

ANDT-coachprojektet har tack vare en noggran planering kommit fram till ett utbildningskoncept som är väldigt lyckat. ANDT-coachmetoden ökar tryggheten, kunskapen och handlingskraften gällande ANDTprevention. Styrkan är det konkreta utbildningskonceptet samt det strukturerade efterarbetet som gör att deltagarna i nätverket vet vad ska göra, hur de ska göra och att de faktiskt gör det. Det är viktigt att det finns ett samlat grepp om hela ANDTområdet.

Kontakt

Har ni frågor eller vill veta mer om ANDT-coachmetoden kan ni kontakta:

Ammi Karlsson Pye, samordnare alkohol- och narkotikaprevention, Västerås stad
Tel: 021-39 78 51

Bilagor

ANDT-coachmanual

Se bilaga 1

Referenser

Liv- och hälsa ung i Västmanland (år 2014 och 2017). Statistik hämtad från Kompetenscentrum för hälsa, Region Västmanland, november år 2017.